

R M K L

1478

Hung or f
833. 4

74KT.

1448.

1. pild. (teljes)

ARBOR TANGENS CÆLUM

Hung.o.f.

833.7

Az Az

LEG FŐBB TISZTRE EMELTETET

MELTOSAGOS ES NAGYSAGOS FEJEDELEM,

SZECHENY GYÖRGY,

ESZTERGAMI ERSEK,

Magyar Ország Primasa, Apostoli Kö-

vet, Nemes Esztergam Varmegyének örökös Fő

Ispanya, Első és leg főb Secretarius, Cancellarius,

Főlséges Romai Császár, és Magyar Ország Kirá-

lyának Belső Titkos Tanácsa Eletének Feje-

delmi Faja.

MELYNEK

A' Magyar Országai Egyhazi Fő Rendeknek Kö-

zépéből, az irgalgalmatlan halál által való szomorú ki-

vágását, a' több halotti tisztetések között, ma-

gyar élő nyelvel prædikálotta.

TEKENTETES ES NAGYSAGOS

MATUSEK ANDRAS

Scopiai Püspök, Székes Fejérvári Custos, Szent

Alberti, és Sz. Lőrinczi Præpost, Győri Kanonok,

Soproni Beneficiatus, Posoni Nemes Captolon

Sz. Marton Püspök Templomában, die 18. Martij.

Anno 1695.

Nyomtatott Nagy Szombatban, az Akadémiai Bőrákkal,

Frey János által.

Videbam, & ecce arbor in medio terræ, & altitudo ejus nimia, magna arbor, & fortis, & aspectus illius erat usque ad terminos universæ terræ. Dan. c. 4. v. 7.

Látom vala, és imé egy álló fa, az föld közepett, és annak magassága fölötté nagy, Nagy fa, és erős: és annak el látása az egész földnek hataraig vala. *Dan. 4. v. 7. 8.*

Succidite arborem, & præcidite ramos ejus, excutite folia, & dissipate fructus ejus. Dan. 4. v. 17.

Vagjátok ki a' fát, és vagdallyátok el az ágait, rázzátok le a' leveleit, és hánnyátok el a' gyümölcsit, v. 11.

Verumtamen germen radicum ejus in terra finite. Ibid. v. 12.
Mindazonáltal az ő gyökerinek törzökét a' földben hagyjátok.

Immortalis erit memoria illius apud Deum & homines. Sap. 4.
Halhatatlan léfzen az ő emlékezete, az Istennél és az embereknel. Bölcs. köny: 4.

Ecce arbor in medio terræ, proceritas ejus tangens calum, & fructus ejus nimius. Dan. 4. v. 7. 8. 9.

Imé egy álló fa, a' föld közepett, annak magassága az eget érő, és a' gyümölcse igen sok.

'nagy hatalmú Istennek minden alkotmányi fölötté csodálatosak; az ő kegyes, ingyen való téteményi minden ki gondolható háláadásra érdemesek; ő Sz. Felségének bölcs rendes végezési égi magasztalásra méltók. Mikor ősenki jóvai nélkül nem szükölködő; az önön természetes Isteni állatnyájában mint leg főbb Jó, magának elegendő; kezdet nélkül uralkodó, és vég nélkül meg maradandó; Szabad jó kedvéből, az ő örökös valóságának első pétczentésében, nagy bölcsen, és kegyessen elvégezte; hogy a' nem üdőt, üdővé téfzi, és a' kezdet üdőnek fengéjében, a' nem lévő, de lehetséges dolgokat, az ő semiségeknek mi vóltokból, mint valami temérdeki sötét, ségből látható, és világos valóságra ki hozza. Az mint-is, Moyses írása szerént Gen. 1. *In principio*, azon első kezdetben, hat napi munkája által, mindeneket el végezvén, embert-is teremte a' föld agyagából, amaz pusztá Damaszeniai mezőben. A' mely mező, merő pusztaság lévén, paradicsomot kerite az embernek, melyben külömkülömféle ételre édes, jó ízű, egészséges gyümölcs termő fákat plántála. Azok között leg nevezetesebbek valának, amaz *lignum vite*, & *lignum scientiæ boni & mali*. Gen. 2. v. 9. Eletnek fája

éretlen almát le szakasztani nem vala szabadságában, Nem forgatta éles kaszáját feje fölöt : mikor Philosophiában mindé Tanuló Társainál első Mesternek érdemeinek találtatott. Bezeg a' fősvény Párkák eleget mesterkettek, irigykettek ólálkottak ntánna : hogy élete fonálát el metzethetnék : mikor Theologiabeli Doctornak neveztetet. O mely igen meg csalattak mind az három Isten Aszonyok ! mikor Papi méltóságra föl szenteltetvén ; ez után csak a' Papi hivatalban is hetvén esztendőnél tovább kényszerítették élete fonálát fonni, szerencsáját gombolítani, nem mére szelvéen el szakasztani ; mind addig : míglen, a' természetes nedveség el nem fogya, míglen a' gyümölcsnek sokasága magas tetejét le nem vonta, az ágai magoktól hajladozni, virágja hullani, levelei hervadni nem kezdenek : akkor a' kegyetlen halál kapván az természet decretumát, örömvél és szokatlan dühességgel föl kiálta : *succidite arborem, praecidite ramos ejus, excutite folia ejus, dispergite fructus ejus. verumtamen germen radicum ejus in terra finite.* Dan. 4. v. 20. vágjátok le a' tőt, vagdallyátok el az ágait : rázzátok le a' leveleit ; és hánnyátok el a' gyümölcsit. mindazonáltal, az ő gyökerének törökét a' földbe hadgyátok.

Igy lón ki vágása, az árnyék világnak kertéből Néhai Méltóságos leg főb Tisztelendő Szécheny György Urnak, Esztergami Erseknek ? az elmúlt Februarius havának tizen nyolczadik napján, Eletének száz harmadik esztendeiében. Nem engette előb az Elet Ura a' nagy irgalmu Isten ; hanem, hogy be tellyesednék az ő Szent Igirete, melyet kedves profetaja Szent David által tött vala Pf. 90. *Longitudine dierum replebo eum.* hoszu napokkal be töltöm őtet előb, és meg mutatom néki az én szabadításomat : hogy így ő felőle is igaz

igaz legyen, a' mi meg iratot Job Patriárcha felől. köny. 42. v. 16. *Mortuus est senex, & plenus dierum.* meg hala vén korában, és tellyes napokkal : hogy a' tisztes öregségnek szép dicőfetes őzségével meg koronáztatván itt a' földön, meg ujulna lelke ez magas menyekben. *Germen radicum in terra relinquit.* Az ő gyökerének törőke nem egyéb, hanem az halhatatlan, eltemethetetlen, soha el nem veszhető emlékezete mind az Istennél menyben, 's mind az embereknel a' földön.

Oh én szerencsétlen, tudatlan, elégtelen Prædikátor ! hogy e'nek a' magas és méltóságos Fának, az ő fok, szép, nagy dicséretre méltó tulajdonságait együgyű elmémnel föl nem érhetem ; annyival is inkább akadozó nyelvemmel meg nem beszélhetem : mivel nyilván tudom : hogy szamassabbak az ő érdemi ; hogy sem mint az én ajakimnak mozgái. De mint hogy, Sz Pal parancsolgttya szerént, az Elő Jároinknak tartozunk engedelmeskednünk. ad hæbr. 13.

Am ércsétel meg ; hogy ez a' Néhai Méltóságos Fejedlem, Szécheny György, Esztergami Ersek &c. még a' máfik Sæculumnak utollyan ugymint 1525. esztendőben születése által, plántáltatott a' világnak pusztakertébe, melyből Lélek szerént a' Szent keresztség által leg ottan ültettetet az Apostoli Romai gyölekezetben, erőtlen és gyámultalan gyermekségét, az Istenfelő szüleinek gondvételébe gyökerezettette, tekkéletes erkölcsökben : iffiuságát az ajtatoság nevelte : gyors elmés okoságát szorgalmatos tanuság öntezgette : úgy annyira, hogy az egyházi hivatalban mingyárt nagy elő mentségre bizonyos reménséget mutata : mert a' jó dicőfetes erkölcsöknek, és tökkéletes magaviselelőnek el hírefítésével némünémű képpen virágozni

gozni és illatozni kezde: a' lelkekhez való buzgosága, és vi-
gyázó ferénysége segítette az fok lelkek térítésére; mely-
ből Isten és világ előtt öregbedet jó emlékezete. Istenes
dolgokra szükséges adakozása, éhezők taplálása, szegénye-
ken, és szűkölkedőkön való könyörületessége, neménémű
garadicsokat készített néki; mellyeken hágdozván, föllyeb
fölyleb emelkedvén, el annyira: hogy a' Györi Püspök-
séggel edgyütt a' Kalocsai Erfségségbéli méltóságot is bir-
ván; onnan annyira föl magasztaltatot, kinel az mi édes ha-
zánkban már nagyob tiszt nem adatik; ugymint, az Efz-
tergami Erfségségbéli Fejedelemségre föl magasztaltatvan
és abban helyhezttetvén.

De ő emberi sorsnak siralmas változása! ő keserves
Catastrophe! ő szerencsének álhatatlan kereke! Mert imé,
a' ki tegnap méltósággal a' magas egeket érte; ma tövére
fordult magas teteiével: a' ki tegnap Isteni személyek közzé
szamlaltatot, ma a' döögös testek között bűzhődik; a' ki teg-
nap fokaknak vólt Ura, ma az halálnak rabja: a' ki tegnap
mindenféle gyümölcsökből szabadon ehetet, ma az emle-
kezete is keserű száját, elvásfollya fogát! a' ki tegnap fé-
nyes udvariseregektől kifirtetet: ma a' férgek körül környül-
vetetet: a' ki tegnap minden féle dolgokról bölcsen okos-
kodot; ma megnémült, egy szót sem szólhat. Leváगत
tehát az a' nevezetes, és örök emlékezetű fa? Le;ám az ágai
is őszve törték; de pedig kár nélkül: mert fok hideggel ha-
lok melegsznek nálok: Levelei le hullottak? de abban
sem eset kár: mert fok mezételenek ruházkodnak vele: a'
Viragjai meg hervadtak? de az ő dicfiretes jó tiszta életű
példa adásának illattyá, fokakat bisztat követésére. Ide's
tova elhánnyattattak az ő gyümölcsei? nem kel felteni,
el nem

el nem rothadnak, el nem vesznek; mert a' fok szegény
Szerzetesek, Küldűfok, Deákok, és szűkölködők elégit-
tetnek vélek. A' magas Erfségségi méltóságnak változása,
nem egyéb, hanem neménémű új magnak el-hintése; mely-
ből új friss Csémeték nevelkednek bőséges, lelki gyümöl-
csözetre. *Germen radicum*, az ő gyökerének törőkje, az ő
alamisháinak Istenes szűkségekre bő kezű képpen ki ofz-
tot adakozásinak halhatatlan emlékezete világ végezeté-
ig a' földön, örököslen, pedig Istennel az Elők könyvé-
ben meg-marad.

O Főlséges természetű Istennek csudálatos rendelése!
mert el-végezván minden állatoknak teremtsit, minde-
neknek Lakó helyt rendele. A' magos egeket engedte lel-
kes angyali okosságoknak; Ragyagó csillagokat, az égi fir-
mamentumhoz ragasztá; bujdosó planetákat az egek Ten-
gelyin szabadon kerengeni, és forogni hagyá: Levegő eget
a' madaraknak, mély vizeket az halaknak, az föld színét
Elementomoknak, mérges kigyóknak, szoros hoszfű lyu-
kakát, vadon termet állatoknak sűrű erdőket rendele.
Egyedül az Ember sohol bátorságossan meg nem marad-
hat, *non habet manentem Civitatem*; nincsen maradandó vá-
rasa Hæbr. 13. fut, szalad, mint az árnyék. (Job. 14.) &
nunquam in eodem statu permanet, és soha azon állapotba meg
nem marad. Sőt mióta ki-űzetet paradicsomból, az halált
mint örökségét, az koporsót pedig, mint tulajdon lakó he-
lyét magával hordozza.

Ollyan hatalma lőn már az halálnak; hogy *equo pede*
pulsat Regum turres, pauperumque tabernas. Minden személy
válogatás nélkül, egyaránt rontya a' Királyi tornyokat,
mint a' pásztorigunyókat: zúrja, zavarja, sáros lábbal ta-

podgya a' fényes Palotákat, mint a' füstös polgár házakat: Néminémű feneketlen örvényes mélység; melyben Császári titulások, Királyi Koronák, Herczegi pálczák, Püspöki süvegek, Papi öltözetek, Prælatusi botok, Cárdinálisi vörös gallérok, de még a Krisztus székiben ülő Monárchák is minden szánakodás nélkül merittetnek, fillyesztetnek, és hanyattatnak, kit a' Poëta, emez verseivel jelentett valaha:

*Est Comune mori, mors nulli parcit honori,
Debilis & fortis, veniunt ad funera mortis.*

Mindenekkel köz az halál, semmi tisztnek nem kedvez már, Erőtlen, vagy nagy erejű, el nem futnak halál előtt.

Há úgy vagyon, hogy mind egy aránt a' Fő és alacson rendeket ölvéve hordgya a' szemtelen halál; vallyon léfzen-e valami külömbözés közöttök a' más világon? Mert noha az föl-álló fák között nagy külömbséget látunk a' gyümölcsös kertekben; de minek utánna azok levágtatnak, az tűztől meg-émésztetnek: a' magas Cedrusnak, és az alacsony tövis bokornak, Platánusnak és Pálmának nem fejelebb, sem nem feketébb az hamuja; Tehát a' kike világnak gyümölcsében régi nevezetes Eleinknek méltóságos gyökeréről tekintetese, mások ékes szőlőknek leveliről bocsólsék, a' magok kellemetes nyájasságoknak mosolygó virágzásával kedveslek, némellyek az fok gyűjtéenyeknek, gazdagságoknak, és kincseknek termésével híressék. Törpék az ő alacónságokról, Oriások az ő magasságokról ismértetnek meg. Vallyon már ennyi fok rendbéli emberek mivel külömböznek egy mástól a' más világon? Nem mással semmivel, hanem *ex operibus* a' cselekedettel; a' kik néminémű cselekedeteket vísznek magokkal,

gokkal, azokra nézve a' Mennyei Bíró *Separabit eos ad invicem*. Matt. 25. el-választja őket egymástól: és a' kiknél találtnak Jóságos cselekedetek; azokat jobbjára állattya, kegyes szóval magához édesgeti, *venite benedicti*, jöjjetek-el én áldottim, vallyon Uram hová, és mire hívod őket? *venite possidete regnum* jöjjetek-el, és birjátok az országot. Uram *quando te vidimus?* mikor láttunk tégedet? nem is ismérünk, még is kinálsz országgal bennünket, hol az országod? *Ubi ego sum & minister meus erit* Joan. 12. *Ubi Deus, ibi Calum, ubi Christus, ibi gaudium*. S. Fran. Seraph. A' hol az Isten, 'ota' menyország, a' hol a' Krisztus ott az öröm. Ellenben a' gonosz irgalmatlanokat bal-főlől megszűze magától állattya; el-fordúlván tőlök szörnyű haraggal parancsollja: *Ite maledicti*, mennyetek-el, távozzatok-el átkozottak! ő keferves, [ő] rettenetes szó! *maledicti*, átkozottak! de hová küldöd őket, ő Főlséges Bíró? *In ignem aeternum, qui paratus est diabolo & Angelis ejus*, az örökké-való tűzre, mely készítettett az ördögnek, és az ő angyalinak, *ubi diabolus ibi infernus, ubi infernus, ibi horror sempiternus*. A' hol az ördög, ott a' Pokol, a' hol a' pokol, ott örökké-való rettegés siralom.

Ne fély tehát adakozó könyörűletes szívű Keresztjén, mert azzal biztat Istennek Szent Angyala, Rafael Archangyal, amaz két irgalmas férfiaknak Tobiásoknak szólván, c. 12. *Eleemosyna liberat a morte*. Alamisna szabadit meg az haláltól; ő az, mely meg-tisztittya a' bűnöket, irgalmaságot, és örök életet találtnak. Ezt értette Szent Lukács Evangelista is c. 11. emez írásával: *dote Eleemosynam, & omnia munda sunt vobis*. Adgyatok Alamisnát, és mindenek tiszták tinéktek. Kiről szent Hieronymus Doctor elmél-

kedvén, ilyen! képpen okoskodik: *Nunquam memini me legisse, mala morte mortuum, qui libenter opera charitatis exercuit; habet enim multos Intercessores, quorum preces, non excusari, est impossibile.* Soha, nē emlekezem, hogy olvastā volna; hogy a' ki örömeit adakozó, vagy-is könyörületességben foglallya magát, gonosz halállal holt volna meg: mert sok szószóllói vadnak: kiknek könyörgései, hogy meg ne halgattattassanak lehetetlen.

Ah Néhai méltóságos Ersek Széchény György Istennek hű ministere! igaz Szolgája! *Euge*, örülly jó szolga, hogy ha el-jő az Urad, vigyázva talál, kész a' számadásod, ved-elő az adakozásról való Comissiót, a' szegényeken való könyörületességről Kristusnak parancsolattját: és utánna hozd elé a' Quietantiát; *jam thesauros tuos expendi*; a' mely kincseket, Jókat, gazdagságot reám bízta, már el-költöttem, ki-oztottam: *Manus pauperum asportaverunt.* Imé Uram a' Szegények kezei, sok szerzetesek házai el-hordották, a' te Isteni dűcsősségedre. Templomok építésére, Isptályokra, Convictusokra, Academiákra, Klastromokra, éhel haló nyomorúlt Plebanusokra, és egyéb szükséges dolgokra tölt rendelésim el-oztogatták, el-vették minden te-tőlled vett Jóságimat. Imé Uram *ego jam delibor*, én már el-fogytam, mindenemet tenéked föl-szenteltem, egyebem nincsen, hanem, ezt az én törődött vén fonnyat testemet néked az halál által föl áldozom, bűnös Lelkemmél együtt néked vissza adom, 's ajánlom.

Ugy-is lón; mert érezvén természetinek szokatlan változását, késedelem nélkül hamar egymás után kétféle Generalis töredelmes gyónás által a' bűnnel meg-bántódott Istennel meg-edgyezvén, tizen hetedik Februarij meg-a-

karván

karván áldozni, misét mondatot magának: az mely misében olvastatott Epištola Isaias Profétának harmincz nyolczadik részéből: miképpen említett Proféta küldetet vala Istentől halálos beteg ágyban fekvő Ezekiás Királyhoz emez üzenettel: *Dispone domuituae, quia cras morieris.* Rendeld-el a' te házat, mert holnap meg-halsz: Az Evangelium pedig szent Máthe írásából c. 8. olvastatott amaz alázatós, és nagy hitű Századosról; ki az ő beteg szolgájának gyógyulására, járulván Üdvözítőnkhez imádá őtet: és midőn ajánlaná magát az Ur, hogy személye szerént-is kész el-menni beteg szolgája meg-gyógyulására házához; legottan térdére esvén alázatosan szabodik vala előtte, mondván: *Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum.* Uram nem vagyok méltó hogy be-jőj az én hajlékomba. Mind ezeket nagy buzgó figyelmetességgel halgatván; nagy hála-adással vévé az Istennek kiváltképpen való kegyelmes intését, és sok lelki fohászkodásokkal az Urnak magához való el-jövetelére méltatlanak itélvén magát midőn az oltári szent kenyérnek színe alatt lévő valóságos Világ Megváltóját szíve kebelében, lelke ölében venné, önnön magában mongya vala, vén jámbor Simeonnal: *Lucæ 2. c. Nunc dimittis servum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace.* Most bocsátod el Uram az te szolgádat, az te igéd szerént békeességben. *In pace*, békeességben! Bezzeg *in pace* békével jár, kinek úti társa az Isten. Félelem nélkül várta az másik napot; melyet már annak előtte hat esztendővel meg-jövendőlt vala magának, így szolván: Néhai méltóságos Cardinális Pázmány Péter, Esztergami Ersek, az én nagy Benefactorom, első Jótévőm 16. Februarij múlt-ki ez világból; Méltóságos Losy Imre Esztergami érsek, 17. Februarij

B 3

ment-

ment-el Isten színe eleibe. Meg-láttjátok, hogy én 18. Februarij meg-edgyezem Istenemmel. Noha azért nem volt már kitől félni, az mint nem-is irtóztot halála-órájáig utolsó pihenéséig: tudván mindazonáltal Michéas Profetának irásából c. 6. *Inimici hominis, domestici ejus*. Az ember ellenségi, az ő háza népe; mely házi ellenségeken, nem mást értek; hanem az őt érzékenségeket; a' kik valóban, egész életében embernek, eskütt ellenségi, szíve lopói, Lelkének tolvai, minden tökéletes erkölcsnek prédálói; ne talán el-pártolván ezek, valami veszedelmes izgagát az utó jártában inditcsanak; az utolsó kenetnek Szentsége által meg-bé-kélvén; a' maga szűkségére, köteles Szolgálattyára meg-kötöztette őket: kik-is az örök életre való indulásban, hű kísírói, biztatói, és bátorító társai valának, gyakorolván az út jártában amaz Lemmáját, avagy sententiáját, melyet önnön magának tulajdonított még ifjú korában Szent Pálnak Romaiakhoz irt Levelének 8. c. *Si Deus pro nobis quis contra nos?* Ha Isten jár velünk, kicsoda léssen ellenünk?

Méltóságos Tekéntetes Uri halgatók! hogy ha kételkedtek szavamban, egy kevéssé közeleb járúlljátok a' szomorú gyászszal bé-fedet szoros koporsóhoz: talán ti-is meg-halljátok, a' mit én már hallottam Isten Angyalától: *Scribe: Apoc. 14. v. 13.* Ird-meg. De ki-vagy Uram? mit írjak? Inkáb kérlek enged-meg, hadd olvassam-e ezen Uri gyűle-kezet előtt azt a' vígasztaló leczkét, melyet a' te szerelmes Tanitványod Pathmos szigetiben írva hagyott. *Cap. cit. 14. v. 13. Beati mortui, qui in Domino moriuntur, à modo jam dicit Spiritus, ut requiescant à laboribus suis*, Bódogok a' halottak, kik az Urban hálnak-meg. Már mostantól-fogva mondgya az Lélek, hogy meg-nyúgodgyanak az ő munkájok-

kájoktól. Immár értem az Istennek jelenését: hogy Néhai Szechény György Urnak fehér galambja nem külföldben, mint az Noe Galambja, az szorosbárkában, ugy ez a' testnek tömlőczében meg-unakodván, száz három esztendeig az rettenetes világi viz-özönök, és ellenkező szeleknek sebes habjaitúl hanyáttatván, az el-múlt Februáriusnak 18. napján ki-szabadúla; és örömében egy Zöldellő fa ágat (ugymint könyörületességnek czimerét) kapván szájában, kiterjesztet szárnyaival fiet a' mennyei hajósnak bé-mutatni; ki az ő életét, és minden dolgait szerencséslen kormányozta; azt-is hírévé adván: hogy *turba magna*, nagy fereg követi őtet, ugy mint az Joságok fokasága, nem egyéb végre, az mint szent Bernárd mondotta: *ut laudent eum in portis caelestibus opera ejus*, hanem hogy meg-dicsérjék őtet az ő cselekedeti a' mennyei kapukban. Tanu bizonyági legyenek az Ítéző Bíró előtt; mely okos hasznos takarékos sáfárja lőtt legyen a' reá bízott Jókban; mely esztelen ofztogatta, szűkségén kívül nem vesztegette, sem nem tékoz-lotta, a' Krisztus kenyerét, és örökségét: hogy az Mennyei kereskedő Nemes, meg-dicsírvén őtet hűségérül, az örökös várasok fölibe helyheztetné őtet. *Scribe*, ird-meg, ám én meg-irtam, meg-mondottam, az mi ennékem vólt parancsolva: De ti szemmel látot dolgokat tudó Tanúk, kik az ő Javaiban, alamisnáiban, adakozásiban bőségesen részesül-tetek, ne kéfsetek, a' galamb után siessetek, az igazat meg-valljátok: hogy *cum divitiae affluerent, non apposuit cor suum* Pfal. 61. mikor bővelkedet gazdagsággal, szívében nem helyheztette: hanem *dispersit dedit pauperibus*. Pfal. 111. ofztogatott, az szegényeknek adot, az ő igasága meg-marad örökkön örökké, ez az kit az Isten Angyala vótt parancsolatúl

latúl. Dan. 4. *verumtamen germen radicum in terra relinquitur*, mindazonáltal az gyökérnek törökét a' földben hadgyátok; az az, kit világosan mag-mondot Bölcs Salamon. Sapi. 4. *Immortalis erit memoria illius apud Deum & homines*. megmarad örökké az ő halhatatlan emlékezete az Istennél, és az embereknél világ végezetig.

Napok, hetek, hónapok nem elegendők azoknak az dicséretes bőkezű adakozásoknak elő számlálására, melyeket élteben maga végben vitt; és a' melyeket halála előtt Testamentomban hagyott. Nem hozom elő Papságának első fengéjében Lelkekhez egő buzgoságát: nem emlitem egynehány Püspökségbéli hivatalya szerint való vigyázását; nem töltök üdőt abban; hogy meg-beszéllyem Pásztori kötelessége szerint a' ragadozó farkasoknak el-fogyatására való készségét; és az Apostoli Magyar Ecclesiák régi saját örökséginek viszfza-nyerésében éjeli nappali nyughatatlanságát, erőlködését, gondolkodását. Csak az Tót Ujheli Bóldog Afzony Præpostságáról vegyétek kezdetit igaz Egyházi Oeonomiájának: hogy mihelyen kezéhez vévé azon Bóldog Afzfzony örökségét, és két Ezer forintokig Zalogban lenni meg-érté; azontúl saját maga pénzével ki-váltván, minden terh nélkül successorának föl-szabadította. Az meg lévén, azon Præpostságnak minden jövedelmit az otvaló Templomoknak éppítésére fordítá, kis Papokát-is taníttatni kezdé mingyart, az szegény Lelkeknek vigasztalására. Immáron Pécsi Püspök-is lévén, bóldog emlékezetű harmadik Ferdinand Császár, és Magyar Ország Király idejében, Főlséges Udvari Magyar Cancelláriának Substitutá lón, és az alatt Wezprimi Püspökségre érdemesnek ítéltetett: melyben tiz esztendeig való gubernálásá-

lásáról, vigyázó páfztorságáról, Igafság szolgaltatásáról, mind a' Nemes Vármegyének, 's mind az együgyű szegénységnek oltalmazásáról, dicfiretellen emlékeznek minyájan; mind az Nemes Vármegye, 's mind a' Diöcesis Környéke, Pater Franciskanusok Simegi Klástroma megvallyá, a' Várad kőfala nem tagadgya.

Szentül mondotta bölcs Salomon Prov. 20. c. *Feneratur Domino qui miseretur pauperis*. Kőlcson ád Istennek, ki az szegényen könyörül: honnéd mivel Bezprimi Püspőségnek tiz esztendeig való jövedelmét, Isten tisztességére szánta; és Györöt Pater Jesuíták Collegiumát fondálni el-végezte magában: melyre-is épületivel együt hetven Ezer forintokat adot; nem fok üdő múltván azon Györi Püspekség Gondviselése-is reá szállott; melynek birásában, legelső gondgya, 's munkája vólt, hogy az nagy Afzfzony, Boldogságos Szűz Captolon Templomát szép, díszes, rendes állapotban vehesse. az mintis fell tört, fel hányatot, vermes padimentomat, pallerozot feir márvány kővel meg rakatta: falait, ablakait, kapuit, és egyéb szükséges épületit meg csináltatta. Tornját fundamentomból föl vitte, az öreg oltárt, ujonnan föl allította, mely épületekre lőtt költsége huszon nyolcz Ezer forintig.

Azon Püspökséget birván 30. esztendeig, kőszégen Pater Jesuítáknak fündált Collegiumot, ötven ezerekből, melyhez Testamentomában hagyot tiz ezereket. Nem szollok én azokról, kik már az üdő alatt, mind Egyháziak, 's mind világiak, az világból ki múltak, csak Captolonbéli-ek is harmincznál többen, Istennek színe előtt bizonyágot tesznek, az ő vigyázó szorgalmatos páfztorkodásáról. Az

egész Diöcesis, úgy a' Nemes Varmegye-is dicfiretessen emlegeti józan, tiszta, jó példa adó életét, igazán Püspöki hivatal szerént való maga viselését, mindeneknek Igaság szolgáltatását &c. Mi pedig kiváltképpen, kik abban a' Kaptolomban élünk, az ő hozzánk mutatott sok Atyai szeretetivel méltán, 's nagy háláadással dicsekedünk, soha ő róla el nem feleltünk, sőt successorinkat-is háláadó örök emlékeztetire kötelezzük: mert igazán meg bizonyította; mely nagy magas, és mesze ki terjedet agú fa lőtt legyen; mivel innen Posonbúl-is, mint magas fának tetejéről gondunkat viselte; innénreánk vigyáztván, patrociniumjának árnyékában fogadot bennünket, Tanácsfok Levelei között oltalmazot, egynehány rendbéli Fundációknak gyümölcsevel, mind magunkat 's mind Diöcesisünket taplálni, segíteni méltoztatot. Mert leg első vorivumot szerzet két Ezer forintokból; Kis Papok tanítására 25000. forintokat fundált; az mely Seminariumból csak rövid údu alatt 14. mife mondo Papokat küldettünk ki, annak a' pusztá üres Győri Diöcesisnek segítségére, sok szegényéhezöllekeknek legeltetésére. Templomi muzikásoknak, úgy az velistáknak fizetésére rendelt Forin. 18000. A' nyomorúlt Plebániákon csak nem éhelhaló magyar Plebanusoknak segítségekre Forin. 30000. fundált. Magyarországi gyámoltalan, szegény, árva, (csak jó indulatuk legyenek) Nemes és Nemtelen iffiáknak Conviكتusokra hagyot For. 33000. Felöl emlitet Seminariumnak Fundatióját meg jobbitotta For, 5000.

Ah Méltóságos Széchényi György! vaj mely igen emlegetnek Győri romlotbátyák! mellyeknek építésekre és erősítésekre 16000 forintokat költöttél, Győri Püspökségedben.

Hát ti szánta, benna, csonka, vak, süket, csuszó máfzó Győri Ispitálbéli küldüfok, lám vattok ötvenen, nem jöttek elő? el-halgattyatok e' az ő Jótéteményét? hogy ennek a' Méltóságos Urnak őtt Ezer forintok Intereféből ruhaszkodtok; meleg házban az ő againál nyugosztok, az ő pénzével vett háznak árnyékiban vagyon alkalmatos lakástok. Annyival-is inkább örök emlékezetet legyen nálatok; hogy ujonnan adot szükségtekre For. 5000. Ti Szombathely, és Rákos Püspöki Jóságok, ha magános Laistromot resteltek csinálni be írjuk mi, az világ eleibe terjesztjük: hogy mind a' két helyen az Templomokat megépíttette, az Püspöki Residentiákat bőcsülletesen megcsináltatta, mellyekre tött költségit tizezer forintokra számlalta. Szombathelyi Pater Dominicanusokat sem feleltette el, kiknek Vasvari Jóságbéli maga portioját nekik hadta, legalta lölkiért.

Fœneratur Domino, igazán adósá téfzi az Istent, ki ad kölcsön; az az, ki az szükséges Istenes dolgokra nem kémelli költségit, bé tellyesedet ez nyilván, ennek a' Méltóságos Urnak cielekedetiben; mert, Győri Püspökségi, és edgyütt Kalocsai Ersekségi jövedelmeit, közön-séges, Istenes, és szükséges dolgokra költötte, 's nem kiméllette: *super majora constituit eum Dominus*. Sokkal nagyobb, gazdagab, bőveb, kincsefőb Tisztnek gondviselését reabizta; ugymint Fejedelmi Esztergami Ersekséget: melyben helyhesztetvén; minden gondolatit arra fordította: hog az Iste nek tetzese, és kedve szerént mennél üdvösségefőb, és hasznosab helyekre költhesse jövedelmit, azért Budai Academiára, száz nyolczván Ezereket hagyot. Ugyan ot kis Papok nevelésére, kit Seminariumnak ne-

vezünk, száz négy ezereket szánt. Budai Convictusra harmincz Ezereket adot. Budai romlot Bátyáknak meg építésekre harmincz ezereket rendelt. Budai kapuk csi-
náltatására tizenkét ezereket deputalt: hogy a' régi dű-
csőséges magyar Királyoknak Lakóhelyek, Királyi szé-
kek puszta ne állana gyalázatunkra. Ugyan Budai Capu-
cinusoknak húsz ezereket dotált. Tudta bölcs, okos Fe-
jedelem; mely sokan a' Táborozásban ő Főlsége vitézi
meg romlanak, meg csonkúlnak, meg sántúlnak, és az
szolgálatra haszontalanokká lesznek: hogy azért köldülni,
ablakok alatt heverni, hideg miat meghalni ne kényszerít-
tettessenek; könyörülvén rajtuk, Pest Városában font
nekik Ispitált, melyre készétet száz nyolczvan ezere-
ket: Hasznát, és a'nyi summából Pofon városában is fűn-
dálni parancsolt. Hogy az fel föld-is érezze ennek a' Fának
kivánatos gyümölcsit, Lőchei Convinctusra rendelt har-
mincz Ezer forintokat, Egri Collegiumra hatvan Ezere-
ket. Netalán dél felől való tartományok is panaszkod-
gyanak, hogy ő nekik nem jutott, ennek a' Fának árnyéka-
ból, Péchi Pater Jesuítáknak is Collegiumbéli hajlé-
kokra ötven ezer forintokat adot. Vallyon te Eszter-
gami Ersekségnek szeke jutot e' te néked valami az ő gyü-
mölcséből? Igen-is, mert amaz Esztergami hires, neve-
zetes, drága, pallérozt fényes márvanyból való kapolna,
mely az elmúlt háboruban Pogány ágyuk miat el-rontatot
vala, ennek az Méltóságos Urnak kőszöni; hogy az ő költ-
ségivel előbeni állapotra fel állittatot. Ugy a' melette va-
ló Bátya-is Szent Thamas hegye felől, föletteb örül,
hogy ennek az Urnak patrociniájával, ujonnan meg é-
pítettet, és sokkal jobban, mint azelőt volt, meg erősi-
tetet.

Nem

Nem kétlem Pater Jesuítákat-is világ végezetig
meg emlekeznek jó téteményéről, ott-is fundálván Col-
legiumot ötven ezerekből. Bizonyos vagyok abban-is:
hogy az szegény küldulással élő Szent Ferencz Fiai, az ő
együgyű szerzetesi szivekben örökkén meg tartják, vélek
tett irgalmafságát; hogy az otvaló Klastromoknak épü-
letire, még élteben, it a' Pofoni Nemes Captolomban tött
le 20000. forintokat.

Ugy vezem eszembe Méltóságos Uri rendek unal-
masban halgattyatok ti az ő irgalmas cselekedetinek élő
számlálását: hogy sem én győzem meg beszéllésit. Igaz-
is *quid verbis opus est, ubi facta loquuntur?* nem kellek ot
szót szaporítani, a' hol az cselekedetek szólnak. Minda-
zonáltal, hogy el hitethessem mindennel; mely igazán
mondottam Néhay Méltóságos Szechenyi György Urat
magos, széles, erős, sűrű levelű, lelki gyümölcsökkel bő-
velkedő Fának, el-nem halgathatom: mert ha az nap kelet-
ről, nap nyugot felé szemeimet fordítom, oda-is ki ter-
jesztet agait, alamisnálkodásának látom. mert tudom,
hogy Bécsi Paulanus Barátoknak harmincz Ezer forinto-
kat; Carmelitáknak szinte annyit, nem kevesebbet Ser-
vitáknak. Minthogy penig *Fratres misericordiae*, sok
külömbkülömbféle betegekkel, nagy irgalmafságot csele-
keznek, személy válogatás nélkül be fogadgyák, gyo-
gyittják, orvosollják, gondgyokat viselik; húsz ezer
forintokkal meg segítette őket. Immáron délről észak
felé fordullyatok, meg tapasztallyatok, hogy Pofoni Ur-
sulita Szűzeknek 20000 forintokkal kedveskedet, Pofoni,
Nagyfzombati, és Kismartoni szűzeknek tíz tíz ezer fo-
rintokkal meg ruhásztá szegénységeket. Szent Harom-

C 3

ság

ság nevére neveztetet Barátoknak, kik a' keresztyén raboknak pogány fogságából való szabadításában munkálkodnak éltek veszedelmével fáradoznak ki váltásokban, Illavai Józsefát nyolczván ezerekben hagyta. Csak nem el feleitem; hogy Pater Paulinusoknak Nefztre nevű, csudakkal híres hegyen meg építettendő Klástromra tizenennyolcz Ezereket rendent. Ez előtt két esztendővel Kegyelmes Uranak, Főlséges magyar Királyának hadi szükségire praesentaltatott kedves Atyafia Méltóságos Wezprimi Püspök, Széchényi Pal Uram által, kész pénzt száz Ezer forintokat. Hát az Uyvári Templomot, ugya' Posoni és Nagyszombati Erleksiégi Residentiakat el halgassame? az melyekre többet tizenhárom ezereknél költött, Nem szükséges elő számlálnom vér szerént való Atyafiaihoz mutatott Uri adakozását; Kiket lőke sérelme nélkül, Apostoli Magyar Kérálynak engedelmeből, becsületes Uri állapotban hagyot; szemléli s tapasztallya minden szomszédság.

Né mondgya senki eszt az fok üdvességes, és Istenes adakozását tekozlásnak, vagy valami hiúságnak: mint Perdicas nevű Napy Sandornak Baráttya, egykor szemére vetette (az mint Plutarkus írja) hogy mihent valamit nyer, minden kincseit, Józsefit nyereségit ki osztja, magának semmit meg nem tart azokban? kire nagy bölcsen felelt a' Király: *Crede mihi Perdicas, ex hoc major mihi crescit gloria, quam ex regnorum subactorum victoria; hac est spes mihi acquirendi majora.* Hid el jó Baratom Perdicas, hogy ezekből inkább nevelkedik az én dűcsőségem: hogy sem mint az fok országoknak meg hódításából. Ezaz én reménségem; hogy nagyobbakat, nyerek, szerencsésfele, és

fele, és dűcsőségesb leszek. Bizvást mondom én észt Nehay méltóságos Széchényi György felől: hogy ő valamit gyűjtöt, nyert, vásárlot, szerzet, mindenét Jó Barátnak, Isten előtt szószólló Procatorinak adta, ki osztogatta. Tekéntvén mindeneknek előtte minden cselekedetiben az nagy irgalmú Istennek dűcsőségét: Kitől vette mindenét, vigyázot az Anyaszentegyháznak szükségére; Kit magának, két Primitiasbéli Mife mondással eljegyzet: Királyának látván fogyatkozását a' közönséges jókra nézve, pénzbeli segítséget nem kimillet, a' kitől oly sok Titulofokat kegyelmeffen nyert. Edes hazáját el nem felejtette, az mely őtet illy Nagyságos méltoságra fel nevelte, és száz három esztendeig dajkalkodot véle. Itt már maga fordól hézzátok, és bölcs Salamonnal protestálás képpen meg szóllit benneteket Ecli 33. v. *Audite Magnates, & omnes populi, & Rectores Ecclesiae auribus percipite. Respiciite, quoniam non mihi soli laboravi sed omnibus exquirentibus disciplinam!* Halgassatok engem Fő emberek, és minden népek, és gyülekezetnek vezéri, vegyétek füleitekben: *Respiciite*, nézzétek, jól meg gondollyátok: hogy nem magamnak munkálkodtam, hanem a' Tudomanyinak minden keresőinek. Itillyétek meg, ha az Főlségesnek nem voltam e' hű szolgálja, Királyomnak hajlando Clientse? Hazámnak Igaz Fia? Clerusnak valóságos Tagja? Ezek adtak reménséget *acquirendi majora*, nagyob nyereségre: azaz meg tekintvén az én Jó Istenem ebbéli szives, Istenes szándékimat, meg jutalmazza azokat dűcsőséges izine látásával.

Nem mondtam tehát helytelenül Méltóságos Uri halgatóság, hogy noha ez a' magas méltóságos, Nevezetes

tes Nagy Fa ki vagatot az világi Elők közzül, és Apostoli Clerus közepébül; de *germen radicum mansit in terra* az ő gyűkerének a' törőke meg maradot a' földben: az ő halhatatlan, és eltemethetetlen emlékezete meg marad minden gyűlekezetekben, a' mint meg jövendőlte Ecclesiasticus c. 44. *nomen ejus vivet in generationem & generationem*: él az ő neve nemzetségről nemzetségre, és az ő bölcséget beszélik a' népek, és az dicséretit hirdeti az gyűlekezet, másút ujonnan c. 49. így szól *Memoria Josia*. A' Josias emlékezete, mint a' Patikarius által készítettet jó illatnak cfinálmánya, minden szájban, mint a' méz meg édesül az ő emlékezete: Egy szóval, *in memoria aeterna erit, & ab auditione mala non timebit*. Örök emlékezetben léfzen, és az gonosz hallástúl, attúl az átkos szótúl nem fél, Pál. 111. mért-is félne? mi okért rettegne? mivel az ő halála kezdet a' csendes álmra, indulat az örök életre; kapu az halhatatlanságra; gradicfos Laitorja az magos egekre, kéble az Kristus meg ölelésére: drága meg bocsúlhetetlen zálog, az örökös nyugalomnak kiváltására. A' melyről emlékezik Istenek Igaz mondó Sz: Lelke, Szent János Látafa köny. c. 14. *ut requiescant à laboribus suis*, had nyugodgyanak már meg, az ő munkájoktól, ne fáradgyanak, nyughatatlankodgyanak, hanem *requiescant* csendes nyugalomban legyenek örököslen.

Ah mely szentül 's igazán szóllot ehez Szent lélek tudományával tellyes Proféta Szent David Pál. 48. *Cum interierit homo non sumet omnia secum*. ha meg hal az ember, semmit el nem viszzen magával. Való-is; mert egy test vér atyafiak távul állanak siránkozván, jó akarók, ízómszedők, ismerők el-fordulván, haza sietnek: a' jószág, kincs, gazdag-

gazdagság másra szállanak, és senki az halottat el-kisírní nem akarja a' koporsóban. *Neque descendet cum eo gloria ejus*. Sem Tüzt, sem Méltóság, sem dűcsőség, sem büczület alá nem mennek, társai lenni nem akarnak a' szegény halottnak. Egyedűla' Jó cselekedetek híven kísírik, el-nem hadgyák az ő Urokat, sohul az útban: sőt Isten színe előt szóízólloi, Procatori, oratori, közben járói az embernek. Ezek úgy hiszem én vitték végben az magasságban uralkodo Urnál, hogy sokszor emlétet üdvözült Urnak fehér hajak őszségével ékes, és dicséretes maga viselésének őrekségével díszes Uri fejének meg koronázására készítettet Szent Angyalival egy koronát, meg régenten Zacharias Proféta ideiben c. 6. *Facies Coronam, & pones eam in caput Sacerdotis Magni*. Kézics egy koronát, és ted azt, az Fő Papnak fejében. Ezt emlegeti vala még életében igen gyakorta Szent Pallál 2. ad Tim. 4. az én fáradságom, futásom, harczolásom után, *reposita est mihi Corona gloriae*. eltétetett ennékem az dűcsőség Koronája, melyet meg ad ennékem az Igaságnak Birája azon a' napon.

Ugyan hát el-hidgyúk, oh örök emlékezetre érdemes Jó Atyánk, nagy Patriárchánk! hogy el-hagysz ben nűnket? Minek utánna kétszer szűzen meg mátkáfodtál az Kristus Jegyefével, kétszeri Primitiasbéli áldozatot jegy ruhájúl 's Gyűróiúl be mutatván néki: és azon felül, mint Jacob Rachelért, tizenhat esztendőket attál hozzá; úgy hogy bizvált mondhatom, hetven esztendeig Papi szolgálatban, híven, vigyázva, szemessen, és serényen pásztorkodtál (hogy kiket a' fő Pásztor reád bizot, gondviselésed alá adot, valamely azokból el ne vesszne) úgy láttyúk, immáron, az ártatlan Báránynak lakódalmára, mennyei

nyei menyegzős házban el-hivattatol tőlünk. De Jó gondos, vigyázó Atyánk! *cui nos desolatos relinques?* kire bíz minket árvául? Nem feltesze bennünket ragadozó Farkafoktól? Önnön magokat szerető bérefektől, nyájadat fogható kőrmös medvéktől; az te magyar Apostoli Ecclesiád kőntőlnek kegyetlen szaggatásától? Imé hagatók! hólta után-is meg akarván mutatni szíves gondvételését az Apostoli magyar gyülekezethez; a' magas egekben lakozó minden szíveket látó, Pásztorok Pásztorához az Krisztus Jeshoz szemeit emelvén, Szent Péter Apostollal Aét. i. foházkodva, foppánkodva, könyben lábbatt szemmel könyörög, ilyen szóval: *Tu Domine, qui nosti corda omnium, ostende, quem elegeris, accipere locum bujus ministerij.* Te Uram, ki mindeneknek szíveket tudod, mutasd meg, melyikét választottad, az magyar Clerus közzül; hogy el vegye e' szolgálatnak helyét! olyant mutas Uram a' ki hiven el-járjon hivatalyában *in opus ministerij, & edificationem corporis Christi.* ad Eph. 4. a' szolgálatnak munkájára, a' Krisztus testének épülésére.

Ezen jó, és üdvösséges dolog végét, te hozzád fordulok kegyelmes Uram, Felséges Királyom, az Igaz Anyaszentegyháznak oltalom pajsa, Magyarországbán Egyházi Tiszteknek, méltóságoknak, edgyütt a' jóságoknak-is Collatora, vagyon hírével már Fölségednek; hogy én *delibor, & tempus resolutionis mea instat,* el-fogytam, és a' lelkemnek testétől való el válásának édeje el-érkezet. Kit mivel úgy hozot az öregség, 's a' természet törvényét el-nem kerülhetem; meg elégzem ezen szoros, keskeny korporsóval; és az én Infulamat, Püspeki süvegemet, Prælatusi botomat, Fő Papi öltözetemet, Ersekségi palástomat lábaihoz

baihoz küldöttem Fölségednek: és a' mely Tiszteket méltóságokat, nagy Uraságokat tetczet, kegyelmelen énné-kem conferalt 's adott; mind azokat vissza adom, resignálom, alazatoosan köszönöm. Mindazáltal egy Gratiát kérek, melyért hogy meg halgattattassam alazatoosan könyörgők: Tetsék (tudni illik) bölcs okos, Fejedelmi itéleti szerént, olyant választani érré az méltóság helyére; a' mimeneműt kívánt vala bölcs Ecclesiasticus c. 32. *Rectorem te posuerunt? noli extolli, esto illis quasi unus ex illis, curam illorum habe.* Vezérré, Előjáróvá tetteke téged? föl ne fuvalkodgyál, légy oly közöttök, mint egy oly közülök: gondot visely reájok, és úgy üly le, és minden gondodat elvégezvén, telepegyél le, hogy vigadgy ő érettek, és ékeségül vegyed az kedveség Coronáját, és tisztességet nyery faráságodért. Abbéli bölcs, hasznos, és szükséges Apostoli rendelésiért Fölségednek, az Pásztoroknak Fő Pásztorát, Királyoknak Királyát imádom 's kérem: hogy Fölséges Hajódat, az mostani szerelmes első szülőt Fiadat, Első Josef magyarországi, Apostoli, örökös koronás Királyunkat tegye szerencsésé, győzedelmessé, minden ellenségi ellen; és dűcsóséges triumfusokkal ékes országlásában világ végezetig láthassa Fölséged Potentafa.

Utamban lévén már kegyelmes Uram, egy Apostoli Királyi áldást kívánok; alazatoosan ajánlván Fölségednek két onoka Atyámfiat. Edgyik már az Tekéntetes magyar Clerusnak nem utolsó tagja, Fölségednek-is nem haszontalan Káplyánya Wefzprimi Püspök Szechenyi Pál: A' másik magyarország hűvei számában Széchenyi György Fölségednek Igaz hive. Ha az ő érdemeikre nemis (Kit mások itéletire hagyok) de *propter ser-*

vum tuum, az te hűszolgádért, tekéntvén, az én régi hívségemet, igaz szolgálatomat, vén örekségemet! *Fac illis gratiam in tempore opportuno*. tégyen Főlséged kegyelmet alkalmas időben.

Vallyon, miképpen vályyam meg túletek édes házának kevés ofzlopi? Méltóságos, Főrendek, Tekentetes Magyar Urak, Magistratusok! Nem tagadgyátok, Primas Hungariæ, nem csak tisztembéli hivatalom szerént; de örekségemre nézve is Első személy voltam köztetek: kihez képeft javallom, s tanácslom: hogy ha kedves hazátoknak, igaz Fia lenni, s neveztetni kívántok: Legés leg elsőben is a régi Apostoli, első keresztyen koronázot Szent István Királyunktól be hozattatot Romai hitet meg tarcsátok; sőt ha úgy kívánná az szűkség, kitűl ojjon az irgalmas Isten) a régi dűcsőséges Királyunk példája szerént, véreteket ki ontani ne szánnyátok. Tudom minnyajatoknak kegyelmes koronás Királytokhoz való álhatatos hűségteket; de hogy mind végig gyanóság nélkül meg tarcsátok, kérlek, intlek igaz Atyái szível. Csak tegnap akada szemem eleibe egy bölcnek amaz mondasá: *Iniquissimum est, Principes in tribus colligendis esse gnaros, in cognoscendo vero, an iustitia administretur subditis esse ignaros*. Nagy Istentelenség, és égből kiáltó vétetek, midőn a Fejedelmek, Uri rendek, tudofok, serények, szorgalmatosok az adók, és jövedelmek be szedésében: de tudatlanok, tűnyák, és gondatlanok abban, ha az Igaság szolgáltattatik mindeneknek. Honnét, mely keményen parancsollya Felsőben lakozó Biró, az igazság szolgáltatatát, által értitek Szent David Király által meg irattatot parancsolattyából Pf. 81. *Egeno & Pupillo iudicat; ebumilem & pauperem iustificat; eripite egenum pauperem*

pauperem, & de manibus impiorum liberate. Tegyetek ítéletet a szűkölkedőnek, és az árvának; alázatos, és a fegénnyt, és az szűkölkedőt, az bűnös kezéből szabadítsátok meg. Jól vegyetek észetekbe, és meg emlékezzetek bölcs Salamonak rettenetes sententiájáról, Ecli. 10. *Propter iniustitias, fraudes ac dolos, descendit Dei ira super filios hominum, ut transferat regna de gente in gentem*, az ország egy nemzetről más nemzetre vitetik az hamisságokért, bozúság, tételekért, és külömb külömbféle csalárdságokért. Ezekért szál alá Isten haragja az emberek Fiaira. Mindezek fölött tanácslom igaz szívből Szent Pál Apostollal. 2. ad Corinth. c. 13. *Idem sapite, pacem habete, & Deus pacis & dilectionis erit vobiscum*. Minnyájon edgyet ércsetek, békeséget, s edgyeséget szereftetek; és a békeségnek s az szeretetnek Istene léfzen veletek, ki meg lévén minden dolgaitok, csekély szándékitok is szerencsésen nagyra menendének, s bódogul nevelkednek.

Még egy szóm vagyom hozzátok Urak, sőt egészen Nemes magyar Nemzet, jussón észetekbe David Fiának, Salomonnak az ő dűcsősége, bölcsesége, gazdagsága, pompája, hire, neve. Kinek (Isten szava szerént) mássa nem volt, nem is léfzen, világ végezetig, de ugyan emberi természetnek erőtlenségét meg nem tagatta, gyarloságát, és közönséges emberekhez hasonló szűletését, meg ismérte; bűnre való hajlandóságát meg vallotta. Annyival is inkább, én nem tagadhatom, természetemnek gyarlóságát, életemnek fogyatkozását meg ismértem, bűnre, kiváltképpen hértelenségre való hajlandóságomat nem titkolom; melynek indulattyából sokakat meg bántottam: Annak okáért minnyajatokat kérlek, Isten kedvéért követlek, mind Egyhazi,

házi, mint világi Főfő és alacsony rendek. Szegények gazdagok Nemefek, polgárok, kicsények és nagyok, szolgák és jobbadgyok, ennekem meg bocsásátok.

De kiváltképpen te, én édes hazám! miképpen búcsúzzam el-te tőled? miképpen válok meg te tőled ô kedves Pannoniam! a' kiből én plántáltattam, gyökereztettem, nagyot, magoslat nyöltem! Te voltál nekem szülő Anyám, nevelő, szorgalmatos gondviselő dajkám; te ízáz három esztendeig gondot viseltél ream! Te ékesítettél fellengemet sok Uri Tisztekkal, meg gazdagitottal, bőséges áldásokkal, leg főb Egyhazi tisztre föl emeltél, és leg nagyságosb mert Fejedelmi méltoságra, úgy mint Magyar országi Esztergami Ersekségre föl magasztaltál! Mivel hálállyam meg én te néked azt az Anyai Jó voltodat, mivel jutalmazhatom meg, azt az hoszú ideig vélem való dajkálkodásodat? Nem látom, 's nem találok módgyát: mert tudom, hogy már az híres fegyverednek, éles szablyádnek, bátor vitézségednek, Nemefi vérednek, hadi mesterségednek, oltalmazra halált szenvedni való készségednek, nincsen keleti nincsen haszna: Azért sok gondolkodásim után, jute szembe: hogy valamint *pietas ad omnia est utilis*, az ajtatóság mindenre hasznos: úgy a' jó tudomány mindenre alkalmas, semmiben nem ártalmas: sőt inkább az örögbitti 's neveli az ajtatóságot, az oltalmazza az országot, az terjeszti az Igaz hitet, az fogyattya az tévelygéseket, meg ôrzi 's meg tartja az Krisztusnak kedves nyáját. Ahoz képpett minden alamisnáimat arányoztam, minden jóvedelmi met, jószágimat, Jovaimat, kincsemet arra fordítottam: hogy a' te árva gyámoltalan szegény Fiaid, nemes és Nemtelen jó indulatú maradékid, Clerus Tagjai, világiak gyermekei

meki, először Isteni félelemben velőődgyenek, és egyszer 's mind hasznos üdvésséges külömbkülömb féle tudományokban öregbedgyenek, vastagodgyanak; és így tégedet, mind édes Annyokat, védelmezzenek, oltalmazzanak, meg ôrizzenek, a' te régi, Nemefi, meg becsülhetetlen, drága, sok Uri vérben álló szabadságodat meg tartcsák. *Ger-men radicem in terra relinquitte*: Ezt az gyökérnek törőfő két életemnek emlékezetit neked ajánlottam, neked adtam, oh én édes hazám Magyar ország! neked örökösitettem: Hogy abból hasznos, alkalmas, bölcs, tudos Istenfélő fiatalok fakadgyanak, nyöllyenek, nevelkedgyenek, igaz Fiaid legyenek; és végre mint az igaz Mennyei Planták, a' te mostani pusztaságodból által plantáltásának az mennyei gyümölcsben, az hol, az Elet fájának gyümölcseivel, Krisztusnak színelátásával élhefsünk edgyüt mind örökké. Amen.

Monsieur
Monsieur Henri de
Baden, ceter
Monsieur La
Frederic

in Galia.

